

**PROBLEMA TEOLOGICĂ A SUFLETULUI.
GENEZĂ,
FENOMENOLOGIE, ETOS ȘI PERENITATE**

Pr. Cs. Dr. Marin BUGIULESCU

Institutul de Cercetare Științifică și Tehnologică Multidisciplinară,
Universitatea Valahia- Târgoviște,
ROMANIA

Ce este omul pentru știință?

Dacă pentru știință omul este o provocare continuă cercetată și definită în funcție de domeniul de studiu, pentru creștinism omul este o ființă teologică. Ca ființă personală și teologică, el este purtător al chipului divin, în virtutea căruia, statutul și rolul său în cadrul creației, e acela de inel conciliator între transcendent și imanent. Din această perspectivă, omul nu este doar obiect al științei sau al lui Dumnezeu, ci și subiect creator și purtător de știință, pentru că, în mod ontologic, prin rațiunea, conștiința și libertatea sa, este orientat spre cunoaștere, spre descoperire și redescoperire și mai ales spre Creatorul său- Dumnezeu.

Desigur metodele și mijloacele cunoașterii dialectice sunt multiple, dar dacă rezultatul rămâne circumscris în sfera lor, atunci omul nu e privit ca un întreg (material și spiritual), ci ca o parte delimitată conceptual din punct de vedere fizico-anatomic, psihologic, sociologic etc. O contribuție esențială la aceasta o are, mai ales în ultima vreme, tehnologizarea și microrobotizarea științifică, manipularea genetică și multe alte instrumente prin care se fac tot felul de experimente. Dar visavis de aceasta se ridică o dilemă, o întrebare pertinentă: Omul folosește tehnica? Sau tehnica îl folosește pe om? Sunt necesare toate aceste autonomizări și tehnologizări totalizante ale științei care pretind că merg până la granița dintre creat și necreat, până la „particula lui Dumnezeu”, desigur un „dumnezeu” creat și divizat în mai mulți, în funcție de stadiul cercetării.

Există sufletul după știință?

Știința este contradictorie. Omul de știință materialist dialectic, spune ca sufletul, Dumnezeu și moartea sunt o iluzie creată de conștiința noastră.

În contadicție, legat de existența sufletului spre exemplu, doi oameni de știință specializați în fizica cuantică Dr. Stuart Hameroff, un fizician american, și Sir Roger Penrose, din Marea Britanie, au conceput o teorie cuantică a conștiinței, care susține că sufletele oamenilor sunt conținute în „microtubule”, structuri care se găsesc în interiorul celulelor noastre cerebrale. Cercetătorii afirmă că atunci când oamenii intră în starea de moarte clinică, aceste microtubule își pierd starea cuantică, însă informația conținută în ele nu se pierde. Cu alte cuvinte, „sufletul” nu moare, ci se întoarce înapoi la univers.

Sauna Heat Therapy Promotes Blood Circulation

Există în mod real sufletul?

Fără a nesocoti relevanța lor științifică, acest studiu pune în lumină principalele caracteristici ale sufletului uman, privit din perspectiva teologiei creștine ortodoxe. Însăși existența sufletului este ambiguă pentru știință, care nu e convinsă de realitatea lui, și în consecință de cele mai multe ori o neagă. Cu toate acestea unele păreri materialiste consideră sufletul, ca fiind produsul autonom al armoniei membrilor din trup, a simbiozei dintre ele, a bunei funcționări biologice și neuropsihologice, fără însă ca acesta să aibă o esență proprie.

Sufletul este o esență creată imaterială (spirituală), și nu o funcție a corpului uman, dar de o imaterialitate relativă, nu asemenea celei lui Dumnezeu și nici cele specifice îngerilor, pentru că firea divină necauzată, există prin sine, iar modul existenței angelice e netrupesc, în timp ce sufletul uman e prin rațiune, în trup.

În sensul definirii aristotelice-tomiste, sufletul e o substanță imperfectă pentru că activează în trup și împreună cu trupul. Faptul că sufletul e creat, exclude identificarea esenței lui, pe de o parte cu esența divină, iar pe de altă parte nemurirea lui cu atotveșnicia divină. Deci nu e consubstanțial și nici coetern cu Dumnezeu, el are o natură spirituală, dar creată, și e nemuritor, nu prin sine ci prin har, nemurire care începe odată cu crearea sa.

Omul ființă materială și spirituală.

Structural, ființa umană cuprinde atât o parte materială (trupul), cât și una spirituală (sufletul). Dar la acestea creștinismul susține că omul din primul moment al creației este purtător al chipului divin. „*Și a zis Dumnezeu: Să Facem om după chipul și asemănarea Noastră*” (Facere 1,26-27;5,1,3;9,6).

Chipul cu implicațiile lui teologice și antropologice este temelia persoanei ca dat ontologic, prin care se afirmă demnitatea, starea împărătească și valoarea personală a omului, precum și rolul său, acela de ființă aptă pentru relația specială cu Dumnezeu dar și cu întreaga creație.

Chipul lui Dumnezeu nu vizează numai o anumită funcție rațional-spirituală sau morală a omului: perfecțiune, rațiune, libertate, voință, sentiment, conștiință etc., ci privește natura umană în integralitatea ei psiho-fizică.

Referatul biblic prezintă modul creării omului astfel: „*Atunci luând Domnul Dumnezeu țărână din pământ a făcut pe om și a suflat în fața lui suflare de viață...*”.

Harul insuflat omului de către Dumnezeu face din structura sa biologică, un suflet viu, generator la rându-i de viață.

Omul, trup și suflet.

Trupul este elementul material al firii umane, având în origine și-n compoziție elementele care se găsește în toată lumea vie, fiind creat din pământ (Facere 1,11-12; 2,7,10; Ecleeziast 12,9), dar care formează o unitate perfectă împreună cu sufletul, adică omul. Din perspectiva biblică trupul nu e valoros prin prisma elementelor materiale, ci prin natura lui spirituală.

Precizăm că sufletul este o esență vie, generatoare de viață care împreună cu trupul alcătuiește omul ca persoană. Suflet nu poate fi redus la materie, el străbate trupul material și e legat de el, dar transcende materialitatea lui. Ființa omenească cuprinsă individual în unitatea sufletului și a trupului, este cineva-persoana, nu numai ceva-obiectul. Ceea ce îl face pe om cineva este substratul sufletului înzestrat cu conștiință și cu capacitatea de libertate, ceea ce-l deosebește pe om de celelalte ființe în cadrul creației.

Diferența dintre sufletul omului și pulsul de viață dat animalelor se vede clar din momentul și modul creației. Această diferență e remarcată atât de Sfânta Scriptură cât și de Sfinții Părinți. Când a creat regnul vegetal și animal, Dumnezeu a spus: „*Să mișune apele de vietăți, ființe cu viață în ele și păsări să zboare pe pământ*” (Facere 1,20). Omul însă a fost creat în mod deosebit decât acestea, și cu implicarea directă a Persoanelor treimice, după „chipul lui Dumnezeu” (Facere 1,27), și a fost pus să stăpânească toate vietățile, desigur în virtutea relației cu Dumnezeu.

Ce spune Biblia despre suflet?

Cuvântul suflet este folosit în Sfânta Scriptură de aproximativ 700 de ori, dar acesta are mai multe sensuri. În unele texte biblice cuvântul suflet definește viață așa cum reiese din contextul respectiv: „*au murit cei ce căutau sufletul pruncului*” (Matei 2,20). Mântuitorul spune: „*Cine v-a voi să-și scape sufletul (viața) său, îl v-a pierde; iar cine își v-a pierde sufletul pentru Mine (și pentru Evanghelie) acela îl v-a mântui*” (Marcu 8,35). „*Chiar de va muri (cu trupul) viu va fi*” (Ioan 11,25). În alte texte biblice prin suflet se înțelege persoana însăși, spre exemplu scriptura vorbește despre sufletul lui Dumnezeu– Tatăl, adică persoana Sa: „*lată Fiul Meu întru care a binevoit sufletul Meu*” (Matei 12,18; Evrei 10,38).

Sufletul este darul lui Dumnezeu- Acesta este Viața și Dătătorul de viață; de aceea El îl poate cere oricând. Căci îi spune bogatului căruia i-a rodit țarina: „*Nebune! În această noapte vor cere de la tine sufletul tău...*” (Luca 12,20; Eclesist 12,7), .

Sufletul, creat de Dumnezeu, este realitatea (esența) de viață, care conduce trupul cu care formează o unitate armonică, cu însușirea de a fi neatins și necuprins material (cantitativ), înzestrat cu rațiune, conștiință de sine și voință liberă prin care percepe corpul organic, nemuritor prin harul divin, imaterial, unic și unitar, indelibil și irepetabil, care prin facultățile sale oferă și îndreaptă firea umană către spiritualitate.

De unde vine sufletul?

Sufletul provine de la Dumnezeu prin creație, nu prin emanație. Asemenea tuturor ființelor sau lucrurilor create, sufletul este creat de Dumnezeu, de aceea el nu-și are cauza în sine, nu există prin sine, ci numai în relație cu Dumnezeu. Structural, sufletul are o caracteristică a stabilității, a neschimbabilității spre deosebire de trup. Prin sufletul său, omul stă în legătură cu Dumnezeu și cu lumea spirituală.

Cu privire la originea sufletului au aparut trei păreri și anume: **preexistențianismul**, **traducianismul** și **creaționismul**.

Succint **preexistențianismul**, (susținut de Origen sub influența lui Platon), pretinde că sufletele oamenilor au fost create toate deodată, la început, și păcătuiind ele în starea de pre existență au fost așezate apoi în trupuri, spre pedeapsă, urmând ca, prin suferințele îndurate în trup, să se purifice de păcate.

Traducianismul reprezentat de Tertulian, învătă că sufletul urmașilor provine din sufletele părinților, ca răsadurile plantelor.

Creaționismul susține că sufletul este o creație nemijlocită care vine de la Dumnezeu, nu de la părinți.

Ce spune Biserica Ortodoxă despre originea sufletului?

Biserica nu a pronunțat oficial niciuna din aceste păreri, însă înclină să combine traducianismul cu creaționismul, în sensul că admite că: **Dumnezeu crează sufletul copilului, dar nu din nimic, ci din sufletul părinților. Pe această cale se explică atât identitatea personală a copiilor, diferiți de părinți, cât și asemănările existente între ei, după cum se explică și transmiterea păcatului strămoșesc.**

Începutul existenței sufletului e simultan cu cea a trupului, pentru că e imposibil de înțeles un suflet și un trup în sine, ele sunt realități ale omului ca întreg; omul nu e doar suflet sau doar trup. Această problemă comportă nuanțări, spre exemplu, de la concepere în pântecul mamei, trupul nu e dezvoltat la capacitate maximă, dar exemplarul intrauterin este recunoscut ca om. Prin reciprocitate sufletul uman nu poate fi înțeles înainte de trup, căci în acest caz trupul n-ar fi părtaș de la început la caracterul de subiect al omului și aceasta s-ar repercuta asupra întregii vieți a omului și a legăturii lui cu natura. Sufletul este prezent de la începutul formării trupului, pentru că trupul are o complexitate specială compatibilă sufletului și mai mult este chiar o realitate a mișcării spirituale a sufletului, nedezvoltată la maxim, în care activează funcțiile sufletului: gândirea și voința conștientă și liberă (în pântecul acestea se văd prin mișcarea sau viața independentă de corpul mamei).

Sufletul și trupul vin la existență deodată, la început pentru primii oameni (Adam și Eva) prin creație, iar după aceea prin naștere și prin voia creatoare a lui Dumnezeu cu oamenii, ca o unitate, dar nu ca o unitate de substanță, ci ca o unitate formată din amândouă, omul ca persoană.

Care sunt funcțiile sufletului?

Funcțiile sufletului sunt exercitate de întreaga persoană umană, ca implicații și ramificații ale chipului divin purtat.

Sufletul are trei facultăți principale: **mintea** (nous), care e generatoarea actelor de cunoaștere și de cugetare; **pofta** (epithimia), ca potență a tuturor dorințelor, care e legată de voință, și **impulsivitatea** manifestată în actele de vitejie dar și de mânie. Pofta și mânia orientează sufletul către trup, din ele odrâslesc afectele naturale. Prezența acestor facultăți în firea umană crează superioritatea vieții omului în creație. Articularea lor prin efortul personal dezvoltă sufletul împreună cu trupul în timp și spațiu și facilitează o viață bună. De fapt, viața pământească, în care e implicat atât trupul cât și sufletul, este un mediu și o premisă a veșniciei. În acest cadru omul adună bunuri materiale și spirituale, dobândește sau pierde mântuirea. Făcut după chipul lui Dumnezeu, omul e o ființă trupească și sufletească, personală, care tinde spre Arhetipul Său divin. Funcțiile persoanei, ca articulare a sufletului în trup și creionare a personalității sunt diverse și se pot rezuma la:

- 1.RAȚIUNE (intelect)
- 2.VOINȚĂ (libertatea de acțiune)
- 3.SENTIMENT (afectivitatea)

Este sufletul nemuritor?

Sufletul este nemuritor și se desăvârșește în nemurire. Nemurirea sufletului e dată de participarea la iubirea, înțelepciunea și dreptatea lui Dumnezeu, Ființa Tripersonală veșnică, care a creat persoana umană pentru relația cu El în lume și-n veșnicie (Înț. Sol. 15,3; Matei 22, 31-32; I Timotei 2,4).

În acest sens, învățătura creștină afirmă că sufletul nu e nemuritor prin sine, ci e nemuritor întrucât Dumnezeu îl susține în existența prin energiile necreate harice.

Existența sufletului e manifestată în două moduri: unul în viața pământească împreună cu trupul, și altul în viața survenită în urma morții, când se desparte de trup, unde continuă să supraviețuiască fără unirea cu elementele fizice corporale.

Dincolo de moarte, viața are două aspecte: unul nedefinitiv, care pentru cei buni durează de la judecata particulară până la învierea cea de obște, definit ca odihnă (Apocalipsa 14,13), și altul definitiv, în care sufletul e reunit cu trupul înviat în perspectiva judecății de apoi, dar mai ales a veșniciei.

În ce constă nemurirea sufletului?

Nemurirea sufletului este ființială, ontologică și nu existențială, fenomenologică, de aceea moartea nu constituie un sfârșit absolut al ființei, ci o tranziție către o altă formă de existență, în care sufletul, ca indentitate conștientă a ființei, continuă să trăiască în două realități veșnice: de fericire și de suferință.

Posibilitatea sufletului de fi în una din cele două stări este dată de relația specială cu trupul avută în viața pământească, unde trebuie în mod conștient și liber să intensifice participarea harică la iubirea divină pentru a dobândi desăvârșirea. Veșnicia Raiului și a Iadului (Apocalipsa 20,9-10), este dobândită de om în urma participării la iubirea divină, sau ruperea de ea. E ușor de înțeles că în starea de fericire a Raiului sufletul epectasic se desăvârșește în nemurire.

Chiar dacă prin moarte sufletul se desparte spațial și temporar de trup, până la judecata de apoi, acesta păstrează o legătură conștientă cu sine dar și cu trupul, legătură nesupusă materialității și activităților corporale (Apoc. 21,4; 7,16-17), căci viața sufletului după moarte e conștientă, cugetă, dorește și simte (Eclesiast 12,7; Luca 16,22; I Cor.13,12). De aceea, puterea dumnezeiască care lucrează prin trupurile Sfinților după moartea lor e o continuare, dar și o intensificare a puterii ce lucra prin trupurile lor cât au fost în viață (adică a lui Hristos), care păstrează în unire pentru binele comunității eclesiale, puterile sufletului și harul dumnezeiesc din el, care își prelungesc lucrarea și în trup, văzută în starea de sfințenie.

Concluzii

Omul este ființa creată de Dumnezeu după chipul Său în vederea dobândirii asemănării sau sfințeniei. Ființa umană este configurată din partea trupească și partea sufletească.

Dacă trupul provine prin naștere din trupurile părinților, având o parte comună cu ei (genetică), dar și una proprie (ADN, fizionomie, etc.), sufletul este creat de Dumnezeu împreună cu trupul, și are o esență spirituală proprie care induce viața ce conduce trupul. Sufletul individualizează trupul pe care îl străbate fără a fi prin esența lui atins și cuprins material (cantitativ) de trup, iar prezența lui implică latura intelectuală a omului, conștiința de sine și voința liberă prin care percepe corpul organic, dar și latura afectivă, inițiată de harul divin.

Prin sufletul nemuritor, imaterial, unic și unitar, indelibil și irepetabil, firea umană e legată haric de viața spirituală și mistică, pe care o însușește deplin în veșnicie. Viața veșnică este deplina dezvoltare a sufletului, dar mai ales împlinirea omului ca persoană care în desăvârșire împărtășește în har cu adevărat iubirea divină răvărsată din abundență asupra propriei existențe.